

Diskusjonsnotat – Nytt partiprogram 2025-2029

Digitalisering



Innledning

Norge ligger i front internasjonalt i digitaliseringen av samfunnet vårt. Våre innbyggere har høy digital kompetanse og både næringsliv og offentlig sektor er offensive i å ta i bruk nye digitale løsninger og tjenester.

Ved å utvikle og ta i bruk ny teknologi og digitale løsninger, så får vi til innovasjon og økt produktivitet, samtidig som det er avgjørende for å nå målene våre på en lang rekke samfunnsområder; klima, velferd og verdiskaping i hele landet.

Teknologien som ligger i digitaliseringen av samfunnet gir oss fantastiske muligheter. For å lykkes med utviklingen må vi ta kontroll over og forsterke den positive utviklingen som skjer. Samtidig gir digitaliseringen oss også noen nye utfordringer.

Det kanskje viktigste spørsmålet vi kan stille oss er: hvordan kan vi ta i bruk teknologi på måter som er gode og nyttige, som skaper vekst og arbeidsplasser, og kommer alle til gode?

Fire elementer må på plass i en ny sosialdemokratisk politikk innenfor teknologi og digitalisering:

- Teknologi som løser samfunnsoppgaver
- Mer rettferdig fordeling og den norske modellen
- Bedre regulering
- Forsvarlig utvikling og digital sikkerhet



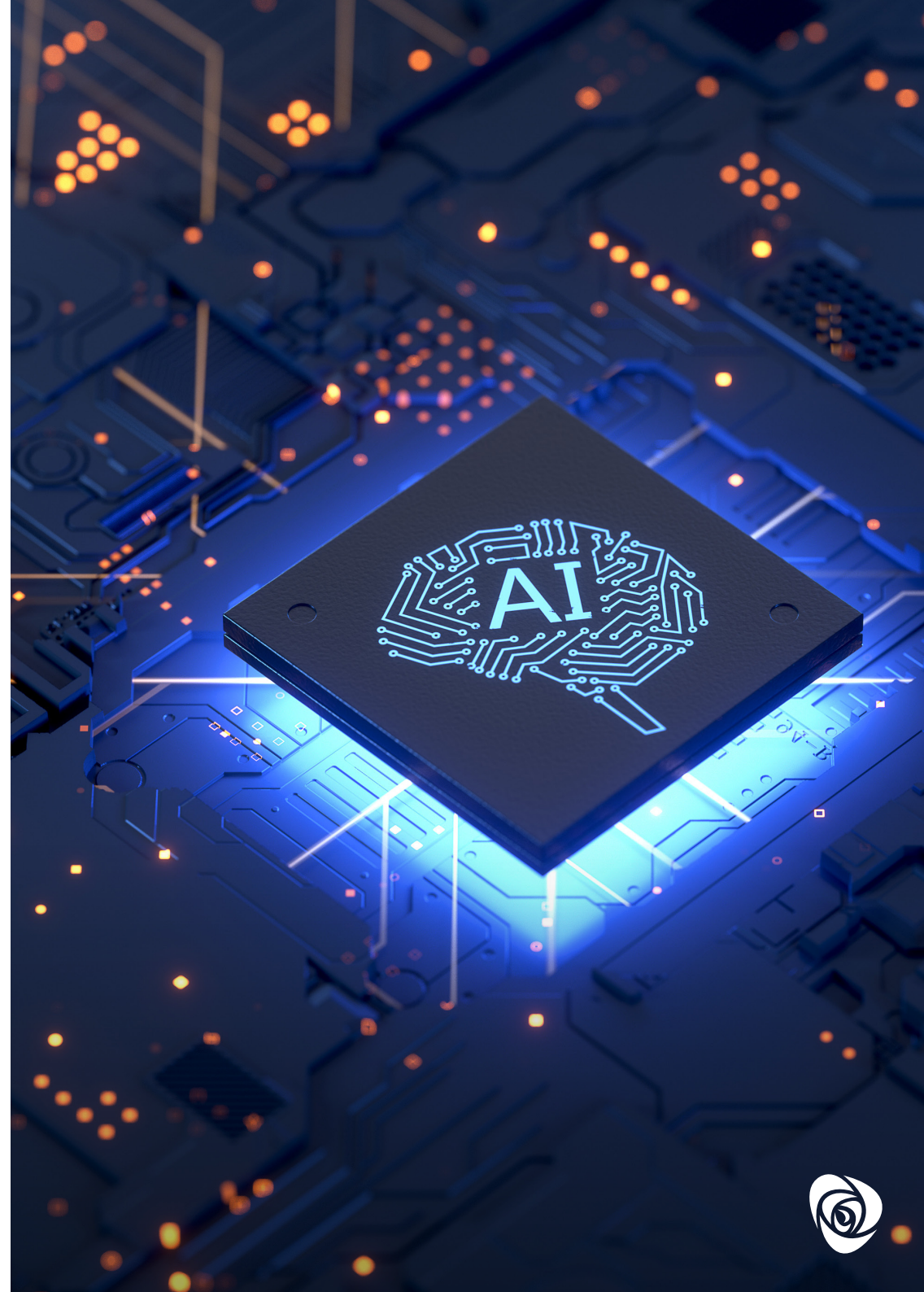
Teknologi trenger politikk

Ny teknologi og kunstig intelligens (KI) vil endre livet våre. Høsten 2022 fikk ChatGPT hundre millioner brukere på kort tid. KI er allerede en del av teknologien rundt oss, fra e-postsortering til dronebruk i krig. Denne raske utviklingen krever politisk styring for å sikre at teknologien faktisk tjener samfunnet, og ikke omvendt.

Sosialdemokratiet må lede med klare verdier, styre politikken og sikre at teknologien tjener fellesskapet. Vi må unngå å overlate beslutninger om teknologibruk kun til teknologiselskaper. Samtidig er naivt å tro at vi kan kontrollere teknologiutviklingen. Det er heller ikke ønskelig.

Digitaliseringen har forenklet livet og hverdagen, men også utfordret friheten vår. Noen få teknologiselskaper, som Google og Amazon, har fått stor makt og kontroll. Dette utfordrer konkurranse og bidrar til økt ulikhet. Samfunnet bør vurdere å ta en større rolle i eierskap og tilgjengeliggjøring av digital infrastruktur for å spre makt og fremme innovasjon.

Selv om teknologiutviklingen har utvidet friheten vår, begrenser den også. I sosiale medier blir vi produktet, og våre handlinger blir solgt til selskaper. Dette har ført til oppmerksomhetsøkonomi, der selskapene vil at vi skal tilbringe mer tid påkoblet. Private teknologiselskaper har stor innflytelse over hverdagen vår, påvirker informasjonen vi får og kommunikasjonsmåter. Det er nødvendig å sikre personvern og begrense selskapenes datainnsamling for å trygge bruken av digitale tjenester.



1. TEKNOLOGI SOM LØSER SAMFUNNSOPPGAVER

Det kreves en tydelig politisk visjon for å maksimere samfunnsnyttene av digitalisering og kunstig intelligens (KI). Teknologien kan støtte viktige samfunns mål, som eldreomsorg og effektivisering av offentlige tjenester. Samarbeid mellom offentlig sektor og næringslivet, som gjennom innovasjonspartnerskap, er avgjørende.

Et konkret eksempel er utviklingen av en norsk chatGPT-variant for å bevare språket. Digitalisering og KI gir fordeler i helsesektoren, som i bruk av radiologi. Samtidig må vi sikre at teknologien kompletterer, ikke erstatter, menneskelig omsorg og empati. Vi må jobbe med hvordan vi kan få til en balanse mellom samfunnets behov og innbyggernes ønske om menneskelige interaksjoner, for eksempel ved å fortsette digitaliseringen av NAV for å forenkle støtteordninger.

2. RETTFERDIG FORDELING OG DEN NORSKE MODELLEN

Usikkerhet om fremtidige jobber og arbeidsoppgaver i digitaliseringen tidsalder preger oss. Teknologien og kunstig intelligens forventes å øke produktiviteten og automatisere oppgaver. Det vil kunne bety at en del ansatte, og til og med større yrkesgrupper, blir overflødige. Den norske modellen med sentrale lønnsforhandlinger kan bidra til en rettferdig fordeling av gevinster.

Sterke fagforeninger krever involvering for å sikre bred fordeling av overskuddet. Historisk har teknologi effektivisert arbeidet, men det har tatt tid å få fordelene til å nå bredt. Norge har tillit til teknologi, men partssamarbeid og arbeidslivsmodellen må opprettholdes for suksess.

Bruk av teknologi kan forbedre arbeidshverdagen, men omstillingstempoet må håndteres, og tilgang til videreutdanning må forbedres.



3. BEDRE REGULERING

De siste tiårene har noen få teknologiselskaper vokst seg store og mektige. Disse aktørene kontrollerer utviklingen av verktøy som tas i bruk på stadig flere områder. Arbeiderpartiet vil derfor forbedre reguleringen av digitalisering og kunstig intelligens. Vi har allerede lover som regulerer dette området, og nylige seire i norsk rett viser behovet for sterkere kontroll, som støttes av EU. Vi må tilpasse oss EUs lover som EØS-medlem, inkludert reguleringer mot personrettet reklame mot barn, ansiktsgjenkjenning på offentlige steder og algoritmetilsyn.

Desinformasjon og andre utfordringer krever også handling. EUs digitale tjenstedirektiv (DSA) pålegger teknologiselskaper å rydde opp på plattformene sine, og samarbeid med EU er nødvendig. Norge bør imidlertid også handle uavhengig, spesielt innen helse, skole og arbeidsliv, for å utvikle regelverket.

4. FORSVARLIG UTVIKLING OG DIGITAL SIKKERHET

Sikkerhet og etisk bruk av kunstig intelligens er avgjørende, og Arbeiderpartiet må vurdere hvordan Norge kan bidra internasjonalt til en ansvarlig utvikling av teknologien.

Kunstig intelligens (KI) endrer landskapet for produktutvikling og tjenester. KI opererer intelligent, løser komplekse oppgaver med enkle instruksjoner, og utfordrer etikk og personvern.

Kunstig intelligens krever diskusjon om kontrollert bruk. Norge bør delta internasjonalt gjennom FN for å styre utviklingen forsvarlig.

Digitalisering gir nye muligheter, men også ny risiko. Forsvaret vektlegger teknologiinvesteringer og behovet for å beskytte mot cyberangrep. Likevel er vår digitale infrastruktur sårbar. Vi må tette hull og styrke nasjonalt digitalt eierskap for å sikre kritisk infrastruktur.



Avslutning

Arbeiderpartiet må engasjere seg i en grundig diskusjon om digitaliseringens innvirkning på samfunnet og utvikle en politikk som ivaretar innbyggernes behov, sikrer rettferdig fordeling og fremmer innovasjon på en etisk god måte.

I det norske sosialdemokratiet er det en sterk tradisjon for å se at ny teknologi også trenger ny politikk. Vi må ha en klar mening om hvor vi som samfunn vil med teknologiutviklingen, og lage en politikk som tar oss dit.

De sosialdemokratiske verdiene må ligge fast og styre valgene vi tar: Fellesskapsløsninger, økonomisk fordeling, arbeid til alle, like muligheter for alle, trepartssamarbeidet og at vi tar kontroll på samfunnsutviklingen.

SPØRSMÅL TIL DISKUSJON:

1. Hvordan kan Arbeiderpartiet best legge til rette for en positiv digitalisering i Norge?
2. Hvordan kan trepartssamarbeidet sikre påfyll av kompetanse for at alle får ta del i utviklingen?
3. Hvordan kan Arbeiderpartiet styrke samarbeidet med relevante aktører, inkludert næringslivet og teknologimiljøer, for å fremme en ansvarlig digital utvikling?



CASE 1

Sosiale medier og psykisk helse

Hvordan kan vi hindre avhengighet og negative psykiske konsekvenser av sosiale medier? Utenfor skole og arbeid er det også et stort rom i folk fritid som vil preges av teknologien. Hvordan unngår vi at det blir 8 timer arbeid, 8 timer hvile og 8 timer Tik Tok?

CASE 2

Generasjonsdebatten om digitalisering

Bli med inn på det digitale folkets hus: Få med AUF, pensjonistene, fagbevegelsen og studenter og diskuter: Hvilke positive muligheter gir digitalisering samfunnet vårt i dag? Hvor bør vi være ekstra oppmerksomme på utviklingen? Hvordan sikrer vi digital inkludering, at alle blir med?

CASE 3

Arbeidsplasser og næring i en digital tidsalder

Hvordan sikrer vi vekst i arbeidsplasser i Norge i digitaliserings tidsalder? Hvordan bygger vi velferden og sikrer fellesskapet i en tid hvor utviklingen skjer så raskt?

